

« zurück blättern vor »

FOLGA subst. f., ab 1460. 1) ‘Fügsamkeit, Nachgiebigkeit, Gehorsam’ – ‘posłuch, pójście za czymś’: 1460 StPPP XI 240, STP *Veniens... Nicolaus, plebanus, in iudicium bannitum requirit scabinos, si faciunt suo registro al. folga, et faciunt suo registro folga et super hoc posuit memoriale.* o [LBel.] ca. 1500 Wisł nr 168, STP *Ia przysengam..., ysz ja... chce... then przyschensnyczy stolecz podlug nyemyeczkego prawa bronycz, yako nasprawyedlywy wyem albo moga y folgą myecz mogą, a thego dla zadney rzeczy opuszczyc nye chceq.* – nur STP. 2) ‘Nachsicht, Rücksicht, Erleichterung, Nachlaß, Erlaß, Zugeständnis’ – ‘pobłażanie, względy, ulga, odpuszczenie, ustępstwo’: (1531) 1973 Cervus 57v *Sequela czog vel folga.* o 1543 ComCrac 16, SPXVI *A gdzieby tez mężoboicza zyw bel a prawem przekonq takovy ma w wiezy na dolie siedziecz nikogo niewymvyqcz bez wffei folgi onego starosty v ktoregobi tę mężoboicza kqzn czirpial.* o 1575 CzechRozm 248, SPXVI *Przeto iuz iednego pozwolić chcefz / á przedfię sobie z infzego folgi szukafz.* o 1577 ModrzBaz 71v, SPXVI *zaprawdę prawdziwa wolność nie należy w swowolności czynienia co się podoba / áni w zbytniey foldze praw przeciwo tym [nec in nimia legum indulgentia in eos] / ktorzi się głownych wyftępkow dopuścili.* o 1582 Stryjk. 722, L *Gdy Moskwa usilniej wieze i blanki Smoleńskie strzelbq psowała, rokował Hlebowic, prosząc matěj folgi, azby się rozmyślił o poddaniu.* o 1597 SkarKazSej 687b, SPXVI *Acz Cefárze pobożni práwá ná heretyki vporne pifáli: iednák z wielką folgą y miłoięrdżim to czynili. więcej pifmem y postráchem / niżli rzeczą y karánim złości ich y iády hámuic.* o 1614 SpInZąbMłot 134, SP17 *páni moia w boleści głowy zadney folgie nie czuie.* o 1691 TylkStrom 124, SP17 *prošitá do siebie przyiaćiot, wrzkomo iákoby folgi ná swoy žal szukáic.* o (1690–1695) Mitte 18. Jh. SłPas 168v *Mowie Gospodarzowi ies[t] tu Miod gdzie blisko. On dla Swoiey Folgi że by mu piwa mniej wyszło, iest MSCi Panie.* o (1703) 1705 Chrościń. Job 194 *Słufnie boleie i słocha w cieniu, / Bo nie ma folgi w swym utrápieniu.* o (1755–1758) 1772–1775 Boh. Kom. 3 66, L *Mnie trzeba zięcia, któryby przy mnie siedział, dla folgi i pociechy méy starości.* o 1775–1806 Teat. 57, L *W tym pałacu łzami memi zalany, ieszcze nie miałem momentu folgi.* o (vor 1792) 1951 Kit. Opis 236, DOR *Trafiali się tacy delikwenci, którzy, miasto próby o folgę, używali ostatnich słów obelżywych na stronę sędziów, do podziwienia mężnie najgorsze katownie wytrzymując.* o 1861 Mieczk. Obrazy 72, DOR *Lud wycieńczony wojną domagał się folgi i pragnał pokoju.* o [LBel.] (†1916) 1949–1951 Sienk. Miesz. 149, DOR *Ciemność daje umarłemu światu przewagę nad żyjącym i każdy wtedy wspomina, każdy pamięta i słyszy, jakby zmarłe życie wołało spod ziemi: “Tu uspokojenie, tu*

folga od mąk...” – (SŁA), SPXVI, CN, TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR (przestarz.). **3** ‘Unbedachtsamkeit, Langsamkeit’ – ‘niedbalstwo, niedopilnowanie, opieszalność’: [hapax] 1584 PaprHerby 163, SPXVI *Nieprzyjaciel zá folgą szpiegow uszedł.* – SPXVI, L, SW (stp.), LSP. **4** ‘Ergebnis, Konsequenz’ – ‘skutek, następstwo’: [hapax] †1640 Nab.Poez. 133 *To, co mię boli, folgą jest bolu mojego.* – SW (stp.), LSP. **5** *dać folgę sobie albo czemuś* ‘Nachsicht üben, nachgeben; Folge leisten, sich von etw. lenken lassen’ – ‘dać swobodę, pozwolić na coś, dać upust czemuś; pokierować się czymś’: (1882) 1948 Jeż Uskoki II 174, DOR *Dawali żałowi folgę. Kłątwy ulgę im przynosity. Kłęli więc chórem jednozgodnym i jednogłosnym.* ○ (1935) 1947 Kurek Woda 129, DOR *W młodszym wieku dawala folgę płaczowi; nieraz ulżyła sobie we łzach.* – DOR (fraz.) sowie BAN. ◇ **Etym:** **1**) mhd. *volge* subst. f., ‘Befolgung, Zustimmung’, LEX, nur für Inh. 1, 2, 5. **2**) nhd. *Folge* subst. f., ‘Zustimmung, Gehorsam, Reihe, Konsequenz’, GRI, nur für Inh. 1, 4, 5. ◇ **Konk:** †*cug*. ◇ **Hom:** *folga* subst. f., ‘Metallblatt, Stange, Hebel’, bel. seit 1560, SPXVI, zuerst geb. CN. ♣ STP hat in der Bedeutung ‘zgoda, przyzwolenie; consensus, concessio’ (‘Einvernehmen, Einwilligung’) die Form *folg, folk* m., belegt zwischen 1470 und 1495, die wohl aus tsch. *folk* (GEBAUER) entlehnt ist. Dieses ist zwar spät belegt (Erstbeleg 1542, *ibid.*), vgl. jedoch tsch. *folkovati*, Erstbeleg ca.1450 (GEBAUER). Die Belege von 1531 und 1543 beziehen sich wohl auf die Rechtsterminologie (†*cug*).

« zurück blättern vor »